

NEM Meetprogramma Hazelmuis

Binnen het NEM Meetprogramma Hazelmuisen wordt in de periode 15 september tot 30 november door vrijwilligers in vaste trajecten gezocht naar nesten van hazelmuisen. De tellingen worden tweemaal uitgevoerd met een tussentijd van minimaal twee weken. Het aantal nesten is een maat voor de aanwezigheid van hazelmuisen binnen elk traject. Het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) berekent hiermee jaarlijks de populatietrend. Sinds kort worden ook nestbuizen ingezet om de mate van aanwezigheid van hazelmuisen binnen trajecten vast te leggen.

Methode

Het aantal getelde nesten per jaar is geen absolute maat voor een eventueel goed of slecht hazelmuisjaar, onder andere doordat niet altijd alle trajecten geteld worden. Maar door hiervoor te corrigeren en door tevens te kijken naar de variatie tussen de meetpunten en jaren, komt het CBS tot gemodelleerde waarden met indexen per jaar en trends over langere perioden, die iets zeggen over toe- of afname van de hazelmuispopulatie. Het aantal nestjes dat wordt berekend voor startjaar 1992 wordt daarbij op 100 gesteld en de andere jaren krijgen (index-)waarden die de verhouding tot dit startjaar weergeven. Op die manier ontstaat een beeld van de ontwikkeling (trend) van de hazelmuispopulatie over de jaren.

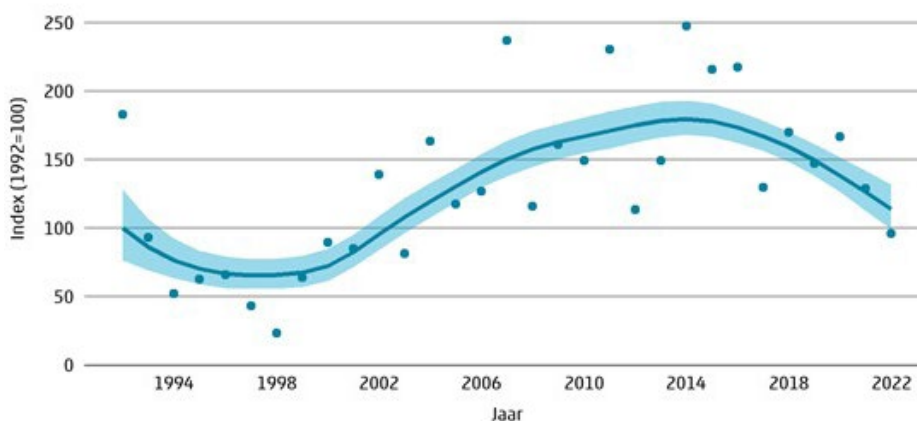
Populatietrend

De laatste jaren lieten een afwisselend beeld zien: na jaren met een lichte af- of toename, laat 2022 (net als 2021) weer een daling zien in het aantal getelde nesten voor de gehele Zuid-Limburgse hazelmuispopulatie. Het CBS heeft berekend dat er nog steeds sprake is van een significant *matige toename* voor de totale hazelmuispopulatie over de

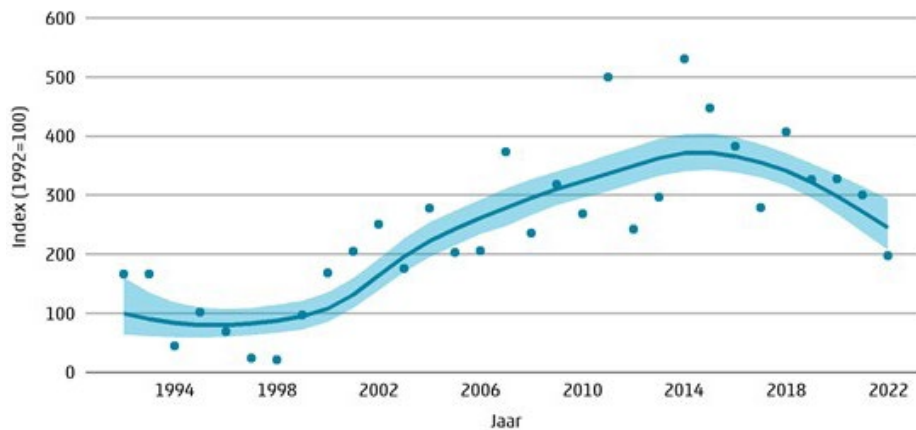
gehele onderzoeksperiode (1992-2022; figuur 1), maar voor het eerst is de trend over de laatste 12 jaar (2011-2022) negatief. Er is sprake van een *matige afname*, terwijl in 2021 de trend over de 12 jaar daarvoor (2010-2021) nog *stabiel* was. De reden van deze afname is momenteel nog onduidelijk, maar uiteraard proberen we achter de oorzaken te komen.

Wanneer we kijken naar de ontwikkelingen van de twee deelpopulaties waaruit de hazelmuispopulatie in Zuid-Limburg bestaat (ten oosten, Vijlenerbos-Epenerbaan en westen van de Geul, Roebelsbos-Groote Bosch), dan zien we dat beide deelpopulaties in 2022 slechter scoren dan in 2021.

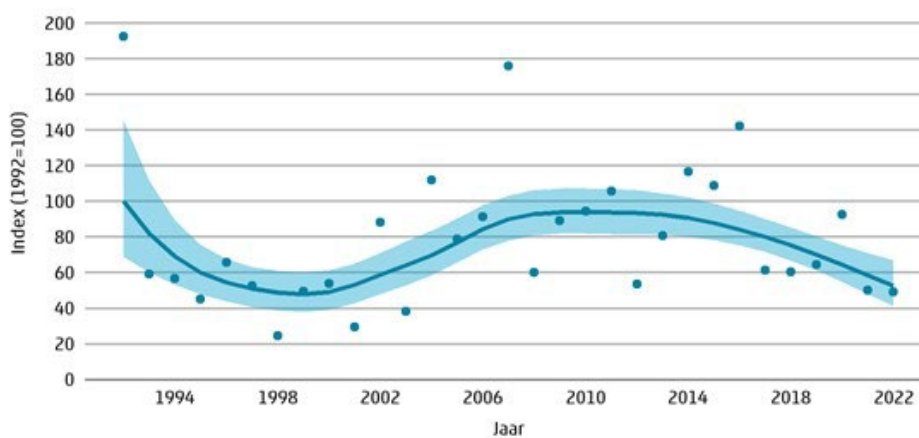
Bij de *oostelijke populatie* is nog steeds sprake van een *matige toename* over de gehele onderzoeksperiode (1992-2022). Dat gold ook voor de periode 1992-2021, maar in de jaren daarvoor wat dat nog een *sterke toename*. Wanneer we kijken naar de afgelopen 12 jaar (2011-2022), dan is er nu sprake van een *lichte afname*, terwijl deze populatie in de 12 jaar voor 2021 nog stabiel was.

Figuur 1. De populatieontwikkeling van de gehele hazelmuispopulatie in Zuid-Limburg in de periode 1992-2022: matige toename. Index over de afgelopen 12 jaar (2011-2022): matige afname (CBS 2023).

Figuur 2. De populatieontwikkeling van de hazelmuis in Zuid-Limburg ten oosten van de Geul in de periode 1992-2022: matige toename. Index over de afgelopen 12 jaar (2011-2022): matige afname (CBS 2023).

Figuur 3. De populatieontwikkeling van de hazelmuis in Zuid-Limburg ten westen van de Geul in de periode 1992-2022: stabiel. Index over de afgelopen 12 jaar (2011-2022): matige afname (CBS 2023).

De index van de **westelijke populatie** wijkt meestal af van de oostelijke populatie. Deze populatie is *stabiel* over de gehele onderzoeksperiode 1992-2022 (figuur 3), net als in de periode 1992-2021. Voor de periode 2010-2021 was de trend *onzeker*, maar ook hier is nu (recent) voor het eerst sprake van een dalende trend over de laatste 12 jaar: een *matige afname* voor de periode 2011-2022.

Wat de precieze redenen zijn voor de afname in zowel de oostelijke als de westelijke populatie is nog niet duidelijk. Staatsbosbeheer heeft een meerjarenplan opgesteld, waarbij in een groot deel van de trajecten biooelopverbeteringen worden doorgevoerd. Er worden allerlei maatregelen genomen om struweelvorming te bevorderen, zoals het verwijderen van grote schaduw gevende bomen uit de trajecten. Naast het verbeteren van de structuur van de biotopen, blijft het van groot belang het oppervlak aan geschikt habitat te blijven uitbreiden en de bosranden beter met elkaar te verbinden.

Voorlopig blijken de genomen maatregelen echter nog niet tot een vergroting van de hazelmuispopulatie te hebben geleid

Startdag seizoen 2023

De vrijwilligers van het project laten zich uiteraard niet uit het veld slaan door de teleurstellende resultaten van de afgelopen jaren en staan vanaf half september weer paraat om hun trajecten in het nieuwe seizoen 2023 af te lopen. De aftrap hiertoe was op zaterdag 9 september. Net als in 2022 werd er in de werkschuur van Staatsbosbeheer in de Vijlenerbossen een korte lezing gehouden met koffie en vlaai, waarna er met ruim 10 mensen in een hazelmuistraject geoefend werd met het zoeken naar hazelmuisnesten (figuur 4).

Het was een prachtige dag met temperaturen die we bij eerdere startdagen nog niet mee hadden gemaakt. De resultaten waren ook prima: er werden verschillende hazelmuisnesten in de vegetatie gevonden (figuur 5) en er werden meerdere hazelmuizen gezien.

Figuur 4. Zoeken naar hazelmuisnesten in een traject (foto Sylvia de Graaf).

Figuur 5. Nest van hazelmuis in braam met brandnetel (foto Dick Bekker).

Figuur 6. Hazelmuis in een nestbuis (foto Monique Hermans).

We hopen dat iedereen weer veel plezier beleeft met het veldwerk en we zijn uitermate benieuwd naar de resultaten van seizoen 2023. Hoe heeft de populatie zich in de loop van 2023 ontwikkeld? We weten het volgend jaar na de analyses van het CBS.

NEM Meetprogramma Hazelmuis: Dick Bekker (landelijk coördinator), Julia Schepers, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS)